HET IS SPANNEND OM ROND TE DRIJVEN

DE REIZENDE ACCORDEONISTE EVA ZÖLLNER

'Ik ben een nomadische musicus, de accordeon is een nomadisch instrument,' aldus Eva Zöllner. Ze reist de wereld rond zoals accordeons dat lang geleden al deden. Zöllner heeft geen eigen woning maar beschouwt de hele wereld als haar thuis. Zo creëert ze haar eigen *global network* van musici.

De energieke Zöllner praat met de snelheid van een mitrailleur en met een enorme passie. Die passie richt zich, ongefilterd, op nieuwe muziek. Haar festivalprogramma bestaat louter uit hedendaagse composities.

Je recital voor het Rotterdam Philharmonic Gergiev Festival is avontuurlijk en divers. Wat waren je criteria bij het samenstellen ervan?

'Ik vind het vooral belangrijk dat het nieuwe muziek is, met name van jongere componisten. Mensen vragen zich vaak af waarom ik niet ook oudere muziek speel. Maar hedendaagse muziek is nu eenmaal mijn passie. Bach is mooi, maar ik ben geïnteresseerd in wat er op dit moment gebeurt in de muziek. Natuurlijk krijg ik vaak mensen in het publiek die bij accordeonmuziek iets heel anders verwachten. Vaak blijken ze het na afloop toch wel interessant te hebben gevonden!'

'Verder moest het natuurlijk iets met het festivalthema te maken hebben, wat best moeilijk is omdat het repertoire nog niet zo heel groot is. Maar ik kon een videobeeld als uitgangspunt nemen dat bij een van de stukken hoort die ik speel, Antti Sakari Saario's *Nomadische Luftspiegelung*. Je ziet een accordeon die in het water ligt en langzaam wegdrijft. Het is eigenlijk een video over het nomadische aspect van de accordeon. Ook bij het stuk van Steve Reich zit een toepasselijke video, gemaakt door een Keulse videokunstenaar.'

'Het laten horen van diversiteit is belangrijk. Maar de stukken moeten natuurlijk ook iets gemeen hebben. In dit geval was dat het soort zaken waar de componisten zich mee bezighouden. Ze laten zich inspireren door andere kunstvormen. Matthias Pintscher refereert bijvoorbeeld aan beeldende kunst, Antti Sakari Saario aan literatuur. Gordon Kampe laat zich inspireren door [science-fiction] films.'

Laatstgenoemde is een opvallende componist binnen het programma. Kampe laat de musicus niet alleen accordeon spelen, maar ook allerlei andere instrumentjes. Zijn composities zitten vol grappen, *Fremdkörper* en dingen die eigenlijk niet kunnen, en dat geldt ook voor het werk dat hij voor Zöllner schreef. Heeft de componist haar wel geconsulteerd? Zöllner: 'Ja, we hebben nauw samengewerkt. Wat hij verzint is soms mogelijk en soms onmogelijk. Als het onmogelijk was zei ik hem dat, maar soms schreef hij het dan toch op. Later bleek dan dat het op de een of andere manier tòch kon. Kampe houdt zich bezig met de grenzen van het instrument en van de musicus. "Anything can happen anytime." Het heeft ook een theatraal aspect, ook al is het geen muziektheater.'

Wie zijn in jouw ogen belangrijk geweest voor de hedendaagse accordeonmuziek?

'Iemand die genoemd *moet* worden, is Teodoro Anzellotti. Hij heeft veel betekend voor de ontwikkeling van de accordeon, bijvoorbeeld door opdrachten te geven aan grote componisten als Berio, Kagel en Globokar. Wat ik tegenwoordig doe en hoe ik met mijn instrument omga, heb ik voor een groot deel te danken aan mijn leraar Geir Draugsvoll in Kopenhagen, een fantastische musicus. Tegenwoordig zijn er veel jonge accordeonisten die meewerken aan de emancipatie van het instrument. Het is ontzettend belangrijk om met jonge componisten te werken en zo nieuw repertoire te genereren. Ik werk veel samen met componisten en geef workshops aan compositiestudenten.'

Merk je dat componisten een gesimplificeerd idee hebben over de accordeon?

'Ja, vooral vroeger werd de accordeon vooral gebruikt als een toetseninstrument. Dat is het niet. Het heeft natuurlijk toetsen en knoppen, maar het is meer een blaasorkest in een doos. Als je voor de accordeon gaat schrijven alsof het een piano is mis je belangrijke aspecten van het instrument.'

Wat voor technieken zouden nog verder ontwikkeld kunnen worden?

'Niet zozeer de *extended techniques*, maar wat ik vooral belangrijk vind is de ontwikkeling van de meer subtiele eigenschappen van het instrument. De accordeon is heel gevoelig, heel menselijk, het zit dicht tegen het menselijk lichaam aan. Dat wordt vaak gemist. Ook moet er nog veel gebeuren op het gebied van instrumentatie, het combineren met andere instrumenten. De accordeon is ongelooflijk flexibel, je kunt hem combineren met elk willekeurig ander instrument.'

Was de accordeon je eerste instrument?

'Ja, ik was elf toen ik begon, maar ik had geen ambitie om muzikant te worden. Ik kom ook niet uit een muzikantenfamilie. Het was gewoon mijn hobby. Pas toen ik van school ging bedacht ik dat ik de muziek in wilde. Ik probeerde het eerst als muziekdocent, maar ik wilde muziek maken. Niet in een orkest, maar zelfstandig. Nu bevind ik me in de gelukkige situatie dat ik ervan kan leven. Het is alleen niet zo dat mensen in de rij staan met opdrachten, je moet je eigen baantjes blijven creëren.

Om dat te doen moet ik veel reizen, want de accordeonwereld in Duitsland is te klein. Ik besloot *on the road* te zijn. Gelukkig houd ik erg van reizen. Het is spannend om rond te drijven. De accordeon is een nomadisch instrument, het heeft de hele wereld veroverd. Als je reist kom je dat op allerlei manieren tegen. Er is bijvoorbeeld een grote accordeongemeenschap in Colombia. Bovendien kom je veel mensen tegen. Zeker zo'n instrument nodigt uit tot praten. Het is een manier om mensen te ontmoeten.'

Ben je een zoeker? Wat hoop je op je reizen te vinden?

'Ik vind het vooral mooi om erachter te komen hoe mensen met verschillende achtergronden zich heel verschillend verhouden tot het instrument. In Japan bijvoorbeeld zijn de mensen gewend aan het geluid van de shō, het traditionele mondorgel, dat vergelijkbaar is met het geluid van de accordeon. En in Mexico is heel veel populaire muziek met accordeons; je verwacht daar *latino stuff*, maar veel Mexicanen blijken geïnteresseerd in heel andere dingen: van Hildegard von Bingen tot Takemitsu...'

Zo reist Eva Zöllner verder. In september doet ze Rotterdam aan. Wees er snel bij, want ze drijft zo weer weg.

Martijn Voorvelt